

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 23 mars 1920 kl. 2 e. m.

Memorial, angående gottgörelse för förlust å restaurangrörelsen i riksdagshuset.

I en till bankoutskottet den 26 februari 1920 avlåten skrivelse hava fullmäktige i riksgäldskontoret hemställt, att utskottet ville föreslå riksdagen anvisa ett belopp av 25,000 kronor såsom gottgörelse till källarmästaren Olof Jönsson för den förlust, han under åren 1918 och 1919 lidit å restaurangrörelsen i riksdagshuset, samt bemyndiga fullmäktige att av anslaget till riksdags- och revisionskostnader samt kostnader för riksdagens hus utbetala samma belopp.

Till stöd för denna hemställan hava fullmäktige anfört följande:

»I en den 17 april 1919 till utskottet avlåten skrivelse hemställde fullmäktige om viss gottgörelse för förlust, som källarmästaren Olof Jönsson under år 1918 lidit å den av honom innehavda restaurationsrörelsen i riksdagshuset. Fullmäktige anförde i berörda skrivelse bland annat följande. Enligt kontrakt av den 8 augusti 1917 hade Jönsson antagits till restauratör i riksdagshuset under år 1918. Restaurationsrörelsen skulle under riksdagstiden drivas i förut vanlig omfattning samt under de tider av året, då riksdagen ej vore samlad, vara begränsad till servering av lunch åt ledamöter av inom riksdagshuset arbetande kommittéer, riksgäldskontorets befattningshavare m. fl. Restauratören hade att vid serveringen följa priserna i en kontraktet bifogad prislita, vilka priser emellertid sedermera något förhöjdes. Genom särskilt beslut av fullmäktige berättigades restauratören att tillgodoräkna sig ett belopp av 90 kronor för månad såsom gottgörelse för hyra åt viss personal. I skrivelse till fullmäktige av den 4 mars 1919 meddelade Jönsson, att å rörelsen under år 1918 uppkommit en förlust av 22,011 kronor 64 öre, samt anhöll om ersättning för densamma. Såsom anledning till det dåliga resultatet uppgav Jönsson dels de med hänsyn till prisstegringen å livsmedel allt för låga priserna å restauranten, dels den ojämna frekvensen därstädes, dels ock frånvaron av varje utskänk-

ningsrätt. För kontrollerande av Jönssons uppgifter om sin förlust anmodade fullmäktige auktoriserade revisorn, kamrer E. von Hofsten att genomgå och granska Jönssons räkenskaper. I ett över granskningen avgivet utlåtande meddelade von Hofsten, att, enligt vad utredningen givit vid handen, förlusten under året kunde uppskattas till 19,372 kronor 96 öre, men att full visshet om beloppets storlek ej kunnat vinnas.

Fullmäktige framhöllo i sin skrivelse vidare, att kontraktet innehölle en bestämmelse av innehåll, att Jönsson icke under några omständigheter ägde begära eller ifrågasätta att av riksdagen erhålla ersättning för förlust å rörelsen, men att förhållandena under år 1918 varit så exceptionella, att en sträng tillämpning av sagda kontraktsbestämmelse ej syntes överensstämma med rättvisa och billighet. Stegringen av livsmedelspriserna under år 1918 hade varit synnerligen stor, och de vidtagna förhöjningarna i den ursprungliga prislistan hade ingalunda motsvarat denna stegring. Då den uppkomna förlusten alltså enligt fullmäktiges mening åtminstone väsentligen måste tillskrivas omständigheter, varöver restauratören ej kunnat råda, hemställde fullmäktige om ersättning åt denne. Med hänsyn till svårigheten att med full säkerhet bedöma förlustens storlek, och da restauratören i allt fall syntes skäligen böra själv vidkännas en del av densamma, funno fullmäktige ersättningsbeloppet lämpligen böra begränsas till 15,000 kronor.

I skrivelse till fullmäktige av den 16 maj 1919 meddelade bankoutskottet, att utskottet funnit anledning icke föreligga att tillstyrka antagande av fullmäktiges förslag.

Fullmäktige anse sig nu böra ånyo för utskottet framlägga frågan om ersättning åt Jönsson och få i anledning därav anföra följande.

Jönsson kvarstod såsom restauratör i riksdagshuset till slutet av 1919 års lagtima riksdag, då han på egen begäran fick sitt kontrakt upphävt. Även under år 1919 uppkom för Jönsson förlust å rörelsen; och har Jönsson uppgivit den sammanlagda förlusten under hela den tid, han innehade restaurantrörelsen, uppgå till 38,439 kronor 52 öre. Häri ingår ej någon ersättning för Jönssons eget arbete, ej heller någon ränta å det belopp, som använts till inköp av inventarier, eller å annat rörelsekapital. Jönsson har emellertid såsom ersättning för hyreskostnader för den personal, åt vilken bostad ej kunnat inom riksdagshuset beredas, uppburit för år 1918 870 kronor och för år 1919 1,375 kronor eller sammanlagt 2,245 kronor. Jönssons uppgivna förlust bör sålunda minskas med sistnämnda belopp.

Då intet antagligt anbud inkom å övertagande av restaurantrörelsen efter 1919 års lagtima riksdag, inledde fullmäktige under sommaren 1919 förhandlingar med Stockholms allmänna restaurantaktiebolag, vilka ledde till en överenskommelse av den 1 augusti 1919 med visst däri sedermera gjort tillägg. I likhet med föregående innehavare av restauranten skulle bolaget avgiftsritt disponera de för rörelsen avsedda lokalerna i riksdagshuset med tillhörande möbler och inventarier samt därjämte dels uppbära ett månatligt arvode av 1,000 kronor såsom ersättning för rörelsens drivande, dels tillgodoräkna sig 7 % ränta å ett till 20,000 kronor beräknat rörelsekapital ävensom viss månatlig ersättning för köksinventarier m. m. och för hyra av bostäder åt viss personal. Därest förlust uppkomme å rörelsen, skulle bolagets arvode ökas med förlustens belopp, varemot, om vinst uppstode, beloppet skulle gå i avräkning å arvodet. För rörelsen erforderliga förbrukningsartiklar och inventarier skulle tillhandahållas av riksgäldskontoret; och har riksgäldskontoret

under år 1919 inköpt diverse sådana inventarier — möbler, porslin, linne m. m. — för sammanlagt omkring 23,000 kronor.

Överenskommelsen med bolaget innehöll intet angående serveringspriserna. Dessa överensstämma emellertid i stort sett med dem, som gälla å bolagets III klass restauranter.

Såsom av ovanstående framgår, har riksgäldskontoret måst ikläda sig ansvar för förlust å rörelsen. Enligt vad ett av bolaget tillhandahållet räkenskapsutdrag utvisar, har under de omkring 3 1/2 månader, varunder 1919 års urtima riksdag pågick, uppstått en förlust, som, inberäknat ovannämnda arvode, ränta och hyresersättningar, uppgår till ej mindre än 15,042 kronor 89 öre. Härvid är jämväl att märka, att bolaget ej är skyldigt lämna ersättning för vanligt slitage av de av riksgäldskontoret inköpta inventarierna.

Även om den synnerligen ojäma frekvensen å restauranten under 1919 års urtima riksdag i ej ringa grad bidragit till nämnda höga förlustsiffra, synes det dock fullmäktige uppenbart, att man haft att räkna med en avsevärd förlust även under mera normala förhållanden. Det synes alltså ofrånkomligt, att jämväl Jönsson måst lida stor förlust å sin rörelse, helst han under senare delen av 1918 års förlängda lagtima riksdag arbetat under samma ogynnsamma frekvensförhållanden som restaurantbolaget under urtima riksdagen 1919. Härtill kommer, att en del andra förhållanden varit ogynnsammare för Jönsson än för bolaget. I detta avseende må särskilt erinras om, att svårigheter att erhålla livsmedel vore större och priserna därå i regel högre under den tid, Jönsson innehade restauranten; att Jönssons serveringspriser icke varit högre utan förr lägre än bolagets; samt att Jönsson i motsats till bolaget själv hållit servis, linne och övriga för rörelsen erforderliga förbrukningsartiklar.

Med hänsyn till dessa förhållanden och särskilt den på restaurantrörelsen under senare delen av 1919 lidna förlusten synes det fullmäktige vara all anledning antaga, att den av Jönsson uppgivna förlustsiffran icke är överdriven, och att hans förlust väsentligen är att tillskriva omständigheter, varöver han ej kunnat råda.

På grund av vad sålunda anförts anse fullmäktige nu än mera vara med rättvisa och billighet överensstämmande att lämna Jönsson någon ersättning; och synes denna skäligen kunna bestämmas till 25,000 kronor utöver ovanberörda av honom redan bekomna belopp.»

Till utskottet har jämväl överlämnats ett av verkställande direktören i Stockholms allmänna restaurangaktiebolag, A. Mild, avgifvet, den 6 innevarande mars dagtecknat intyg angående Jönssons förlust under åren 1918 och 1919 av följande lydelse:

»Sedan jag, på anmodan, i riksgäldskontoret tagit del av handlingarna angående källarmästaren O. Jönssons förlust å restaurationsrörelsen i riksdagshuset åren 1918 och 1919, får jag, med stöd av min erfarenhet, härmed intyga, att, enligt min övertygelse, den av Jönsson angivna förlustsiffran ej är på något sätt överdriven, samt att Jönssons förlust ej kan anses bero på hans försummelse eller vållande utan har sin grund i de ogynnsamma och oberäknliga förhållanden, under vilka han drivit sin rörelse. I detta avseende vill jag särskilt framhålla de, i jämförelse med matprisen, höga råvaruprisen och den ojäma frekvensen.»

Utskottet.

Såsom av fullmäktiges skrivelse framgår, gjordes av fullmäktige hos bankoutskottet vid 1919 års lagtima riksdag framställning om beredande av viss gottgörelse för förlust, som Jönsson under år 1918 lidit å restaurangrörelsen i riksdagshuset; och föreslogo fullmäktige ett ersättningsbelopp av 15,000 kronor. Utskottet fann emellertid icke anledning att hos riksdagen tillstyrka antagandet av fullmäktiges förslag.

Av handlingarna i ärendet framgår vidare, att Jönsson kvarstått såsom restauratör i riksdagshuset till slutet av 1919 års lagtima riksdag. Även under år 1919 uppkom förlust å rörelsen; och har Jönsson uppgivit den sammanlagda förlusten under hela den tid, han innehåft restaurangrörelsen, till 38,439 kronor 52 öre. Häri ingår, såsom fullmäktige framhålla, icke någon ersättning för Jönssons arbete, ej heller någon ränta å rörelsekapital. Jönsson har emellertid uppburit ersättning för vissa kostnader till ett sammanlagt belopp av 2,245 kronor.

För tiden efter 1919 års lagtima riksdag hava fullmäktige träffat avtal med Stockholms allmänna restaurangaktiebolag om övertagande av restaurangrörelsen i riksdagshuset. Enligt denna överenskommelse har riksgäldskontoret måst ikläda sig ansvar för förlust å rörelsen. Sådan förlust har också under 1919 års urtima riksdag uppstått, och har denna förlust, oaktat de av bolaget åtnjutna förmånerna varit betydligt större än de, som kommit Jönsson till del, uppgått till ej mindre än 15,042 kronor 89 öre, häri inberäknat till restaurangaktiebolaget utgående ersättning för rörelsens drivande m. m.

Vid sådant förhållande synes det utskottet med skäl kunna antagas, att Jönsson fått vidkännas en ej obetydlig förlust å den av honom drivna rörelsen, och torde detta ogynnsamma resultat med största sannolikhet hava uppstått till följd av förhållanden, som icke kunnat förutses eller förebyggas. Utskottet vill i detta sammanhang erinra, att det var på anmodan av fullmäktige och icke efter egen ansökan, som Jönsson övertog restaurationsrörelsen, även som att de priser, som därvid av fullmäktige fastställdes, med skäl kunna anses hava varit synnerligen låga, särskilt i förhållande till de höga råvarupriser, som under den värsta kristiden gjorde sig gällande. Förluster, som uppkommit å restaurationsrörelsen i riksdagshuset, hava för övrigt även vid andra tillfällen såväl innan Jönsson övertog rörelsen som ock sedermera blivit av riksdagen

ersatta. Det lärer därför få anses vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att Jönsson tillerkännes någon gottgörelse för den förlust han lidit, och har utskottet i fråga om ersättningens storlek icke något att erinra mot det av fullmäktige föreslagna beloppet, 25,000 kronor.

På grund av det ovan anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må anvisa ett belopp av 25,000 kronor såsom gottgörelse till källarmästaren Olof Jönsson för den förlust, han under åren 1918 och 1919 lidit å restaurangrörelsen i riksdagshuset, samt bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att av anslaget till riksdags- och revisionskostnader samt kostnader för riksdagens hus till Jönsson utbetala nämnda belopp.

Stockholm den 23 mars 1920.

På bankoutskottets vägnar:

EMIL KRISTENSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Gustafsson, Juhlin, Öhngren, Östberg, Johansson* i Friggeråker, *Wigforss, Rosling* och *Söderbom*, samt

av andra kammaren: herrar *Kristensson, Borg, Sommelius, Bäcklund, Lindvall, Andersson* i Milsmaden, *Andersson* i Stockholm och *Sandberg*.

Reservation

av herrar *Borg, Bäcklund* och *Andersson* i Milsmaden, vilka yrkat, att fullmäktiges förevarande framställning icke måtte föranleda någon åtgärd.